

Ślepowron - *Nycticorax nycticorax* (Linnaeus, 1758)

Status gatunku: Regularnie przelotny. W latach 1956 - 2020 był obserwowany 97 razy w łącznej liczebności 150 os.

Środowisko: Stwierdzany głównie nad dużymi rzekami (61% obserwacji), w tym nad Wisłą - 34 razy i Bugiem - 25 razy, ponadto na stawach rybnych – 21 razy (22%), a nad pozostałymi rzekami (Pilica, Zwolenka, Pacynka) – 7 razy; nad Zb. Zegrzyńskim – 5-krotnie i raz na osadnikach ścieków. Ptaki wysoko przelatujące widziano 4 razy.

Ślepowron *Nycticorax nycticorax* - ptak w upierzeniu godowym (fot. S. Turowski)

Zmiany liczebności. W XIX wieku rzadko zalatywał wiosną w maju-czerwcu, znacznie częściej, „niekiedy dość obficie” jesienią (Taczanowski 1882), na terenie Guberni Radomskiej był „dość pospolity w przelotach” jesienią (Sapalski 1862). W sierpniu 1912 jednego ptaka odstrzelono i spreparowano w Borzychach nad dolnym Liwcem (Domaniewski 1922). Dunajewski (1938) podał, że „podczas koczowania nierzadko pojawia się w różnych okolicach kraju, ku północy coraz mniej licznie”.

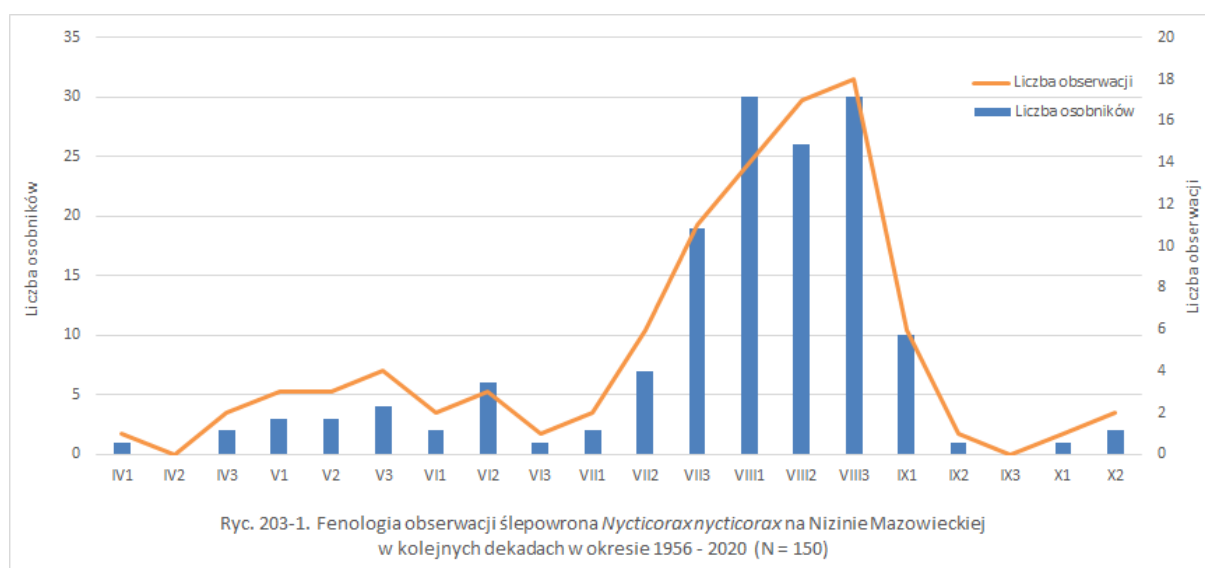
W latach 1956-1964 nad Wisłą powyżej Warszawy był wykazany dwukrotnie oraz jeden raz poniżej Warszawy (Luniak 1971). Na stawach w Kotuniu 14 X 1965 stwierdzono 1 im. (M. Luniak). Kolejnych obserwacji dokonano dopiero po 20 latach: 22 IV 1984 w trzciniowisku w Cieślówicach Małych przebywał jeden osobnik (J. Sosnowski), a w latach 1984-1985 nad Wisłą – łącznie 9 razy (KNL; SKO).

W latach 1990-2000 był stwierdzony 9 razy, a w latach 2001- 2010: 16 razy i w ostatniej dekadzie (2011-2020): 58-krotnie.

Corocznie był stwierdzany począwszy od roku 2006, a wyjątkowo obfity przelot miał miejsce w roku 2013 (11 razy; łącznie 24 os.) oraz w roku 2018 (28 os.).

Przyczyny zmian liczebności. Wzrost liczebności lęgowej populacji ślepowrona w Polsce południowej (Wardecki i in. 2021) jest przypuszczalnie odpowiedzialny za wzrost liczby pojawów tego gatunku na Nizinie Mazowieckiej. W skali środkowoeuropejskiej, w ostatnich dwóch dekadach nastąpiło zasiedlenie wielu obszarów w państwach graniczących z Polską: Czechach, Ukrainie i Białorusi (Keller i in. 2020), co również mogło się dodatkowo przyczynić do wzrostu częstości pojawów ślepowrona na Nizinie Mazowieckiej. Według cytowanych autorów, do głównych przyczyn zmian liczebności populacji lęgowych ślepowrona należą: utrata i degradacja siedlisk bagiennych oraz skażenie wód ograniczające dostęp do bazy pokarmowej.

Wędrowki. W latach 1965-2020 odnotowany 97 razy w łącznej ilości 150 os. Na jedno spotkanie przypadało średnio 1,3 os. Większość obserwacji (75%) dotyczyła pojedynczych ptaków; po 2 os. widywano 11 razy; po 3 os. – 2 razy; po 5 os. – 3 razy i jeden raz – 7 os. oraz 8 os. W okresie jesiennym był znacznie częściej i liczniej obserwowany, niż wiosną (IV –VI). W tym pierwszym okresie zarejestrowano 98 os. w 61 obserwacjach, natomiast wiosną: 16 os. w 16 obserwacjach.

Młody ślepowron *Nycticorax nycticorax* (fot. S. Turowski)

Wiosenna migracja zaczynała się w kwietniu: 8 IV 1962 – 1 ad. w ujściu Świdra do Wisły (Luniak 1971). Ponadto 22 IV 1984 – 1 os. w Cieślówicach Małych (J. Sosnowski) oraz 24 IV 2019 na stawach w Borowie (K. M).

W maju oraz czerwcu był obserwowany w każdej dekadzie w zbliżonej liczebności (ryc. 203-1). Ostatnia wiosenna obserwacja była dokonana 25 VI 2006 – 1 os. lecący w górę Bugu pod Szuminem (T. Stański i S. Michalak). Wiosną obserwowano wyłącznie pojedyncze ptaki.

Migracja jesienna była znacznie rozciągnięta w czasie i przebiegała od początku lipca do połowy października. Najwcześniejsza obserwacja jesienna była dokonana 4 VII 2017 – 1 os. nad Pilicą w Brzeźcach (P. Stolarz). Nasilenie migracji trwało przez cały sierpień (ryc. 203-1). Najpóźniejsze obserwacje poczyniono: 14 X 1965 – 1 im. na stawach w Kotuniu (M. Luniak) oraz 18 X 2018 – 1 os. nad Wisłą w Warszawie (M. Szymański).

Stadność. W okresie jesiennym widywano średnio 1,6 os., a średnia wielkość stada była najwyższa w 1. dekadzie VIII – 2,1 os. a największe liczące 8 os. obserwowano 9 VIII 2018 w Popielarzach nad Zb. Zegrzyńskim (E. Szczepankiewicz), ponadto stado 7 juv. – 7 VIII 2018 na stawach w Orońsku (T. Tęcza). Stada obejmujące po 5 os. widziano: 19 VIII 2013 nad Bugiem w Kuligowie (E. Szczepankiewicz) oraz 24 VII 2018 na stawach w Orońsku (R. Tęcza).

Struktura wiekowa. Zdecydowaną większość obserwowanych ptaków stanowiły osobniki młodociane, a zaledwie kilka razy obserwowano ptaki w szacie ostatecznej, w tym stado 4 ad. przelatujących w kierunku wschodnim 27 VII 2020 nad Bugiem pod Wyszkiem (G. Lesisz).

Okres przebywania. Tylko jesienią zarejestrowano dłuższe pobyty. Nad Wisłą na wysokości Pawłowic w dniach 17 VIII – 9 IX 1985 przebywały 2 osobniki (SKO). Nad Bugiem w Kuligowie w dniach 7 – 21 VIII 2017 był obserwowany jeden osobnik a w tym samym miejscu w dniach 19-27 VIII 2013 zarejestrowano 5 ptaków (E. Szczepankiewicz).

Streszczenie. Regularnie przelotny. W latach 1956 - 2020 obserwowany 97 razy w łącznej ilości 150 os. Na jedno spotkanie przypadało średnio 1,3 os. W okresie jesiennym był znacznie częściej i liczniej obserwowany, niż wiosną (IV –VI). W tym pierwszym okresie zarejestrowano 98 os. w 61 obserwacjach, natomiast wiosną: 16 os. w 16 obserwacjach. Większość obserwacji (75%) dotyczyła pojedynczych ptaków; po 2 os. widywano 11 razy; po 3 os. – 2 razy; po 5 os. – 3 razy i jeden raz – 7 os. oraz 8 os.

Andrzej Dombrowski i Sławomir Chmielewski

Literatura

Domaniewski 1922. Materiały do ornitofauny ziem polskich, część IV. Archiwum Nauk Biol. Warsz., Lwów/Warszawa 1, 9: 1-7.

Keller V., Herrando S., Vorisek P., et al (ed.). 2020. European Breeding Bird Atlas 2. Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.

Luniak M. 1971. Ptaki środkowego biegu Wisły. Acta Ornithol. 13: 17-113.

Taczanowski W. 1882. Ptaki krajowe, Kraków.

Wardecki Ł., Chodkiewicz T., Beuch S., Smyk B., Sikora A., Neubauer G., Meissner W., Marchowski D., Wylegała P., Chylarecki P. 2021. Monitoring Ptaków Polski w latach 2018-2021. Biuletyn Monitoringu Przyrody 22: 1-80.